

2007-07-20

Stämplat:

Undersökning: Bo, Långelanda sn, Gömme 1:19 m.fl.**Ansvarig institution:** RAÄ-UV**Ansvarig för undersökningen:** Agne Furingsten**Ekonomiskt kartblad:****Lst:s dnr:****Eget dnr:** 2573/78**Fynd:** Ja Nej **Lägeskoordinater:** Se kartutdrag

Landskap	Bo
Socken/Stad	Långelanda
Fornlämningsnummer	81, 128, 130, 131, 132, 133, 136
Fastighet/kvarter	Gömme 1:9 m fl.
Fornlämningstyp	Stenåldersboplats
Undersökningsår	1978
Typ av undersökning	Del- och slut-undersökning
Dokumentationsmaterial	Planer, fyndlista, fosfatkartor, slitspårsanalys, div. ärendehandlingar
Materiallista bifogas	Ja
Fyndlista bifogas	Ja
Ekonomisk karta eller stads/kvarterkarta bifogas	Ja
Datering	Stenålder
Resultaten har publicerats i: Arkeologi i Sverige 1978	
Sammanställt av, namn och datum Björn Wickman 2006-12-27	

2007-07-20

Beskrivning (ex.: orsak till undersökningen, beskrivning av undersökningsområdet, undersökningens omfattning, sammanfattning av resultaten, fyndkategorier)

Arkeologiska undersökningar av stenåldersboplatser i Bo, Långelanda sn, Gömme.

Följande text är till stor del baserad på uppgifter i Arkeologi i Sverige 1978.

Under år 1978 undersöktes ett antal stenåldersboplatser i Långelanda sn. Anledningen till undersökningen var att villabebyggelse planerades. Området hade provundersökts 1976. De berörda fornlämningarna var RAÄ 81, 128, 130, 131, 132, 133, 136. RAÄ 128 och 130 kom endast att delundersökas.

Undersökningsområdet ligger på Orust. I sin Ö del skiljs Orust från fastlandet av ett smalt sund som går från Hakefjorden i S till havstensfjord i N.

Undersökningsområdet ligger NÖ om Svanesunds samhälle, mellan ett högt berg i V och sundet i Ö. Områdets högsta höjd är ca 100 m ö h och undersökningsområdet sänker sig trappvis ned mot vattnet. Den S delen av området utgörs främst av åker- och ängsmark (år 1976).

Från flera av boplatserna har tidigare insamlats ett rikt fyndmaterial.

RAÄ 131 visade sig innehålla fynd från perioden s k sandarnekkultur-neolitikum. De övriga hade ett fyndmaterial som kunde knytas till en period. Boplatserna undersöktes utifrån olika frågeställningar. För RAÄ 128 och 132 lades tyngdpunkten på kronologin, med anledning av diskussioner om tidiga boplatserns strandbundenhet.

För RAÄ 130 och 131 valde man att fokusera på boplatsernas näringsekonomi med hjälp av pollenanalys och makorfossilanalys.

Boplatserna 81 och 136 undersöktes med målsättning att spåra s k activity areas. RAÄ 136, fyndplats för flinta provundersöktes.

Flintamaterialet har analyserats av Kalle Thorsberg med avseende på bruksskade-retusch.

RAÄ 81, Gömme 1:9, 1:106

Boplatsen, som totalundersöktes, och som på förundersökningen bedömdes vara ca 30x50 m stor var belägen i tomt och skogsmark på en platå omedelbart intill och V om en ganska kraftig Ö-sluttning. Nivå ca 30 m ö h. I S gränsar området mot ett lågt berg.

Vid undersökningen framkom hyddrester. Fyndmaterialet utgjordes av 189 fyndposter av bl a:

Lihultsyxor, avslag med retusch, knivar, kantstickel, skrapor och borrar.

Datering: Lihultstradition.

RAÄ 128, Svanesund 2:2

Boplatsen, som delundersöktes, var belägen på en platå intill och Ö om ett berg. Ö om boplatsen var en kraftig sluttning. Totalt undersöktes ca 118 m².

Vid undersökningen framkom vad som tolkats som spår av hyddor samt härdar. Fyndmaterialet som utgörs av 88 fyndposter bestod av bl a pilspetsar, kärnyxa, sandarneyxa, skrapor, olika mikroliter, spån, mikrospån, olika spetsar, kniv mm.

2007-07-20

Datering: Sandarnatradition.

RAÄ 130, Gömme 1:182, 1:90.

Boplatsen, som delundersöktes, var belägen på en mot Ö svagt sluttande platå. Platån avslutas i Ö med ett brant stup ner mot sundet.

Nivå: 30-33 m ö h. Vid undersökningen framkom mörkfärgningar som ev. kan tolkas som spår av hyddor och härdar. Fyndmaterialet omfattar endast 12 fyndposter med bl a segmentknivar, avslag, spån, handtagskärna, stickel.

Datering: Lihultstradition.

RAÄ 131

Boplatsen, som totalundersöktes, var belägen på mot S svagt sluttande mark. Den S delen utgjordes av ängsmark. Vid undersökningen påträffades härdar och mörkfärgningar. Fyndmaterialet utgörs av 89 fyndposter med bl a lihultsyxor, kärnyxor, slipad yxa, pilspetsar, skrapor, borrhetsar, spånknivar samt enstaka bitar keramik.

Datering: Sandarnatradition-neolitikum.

RAÄ 132, Gömme 1:58

Boplatsen som totalundersöktes var belägen på mot S svagt sluttande mark, SO om större bergsområde och tidigare åkermark.

Nivå: 33-36 m ö h. Vid undersökningen framkom en huskonstruktion samt härdar. Fyndmaterialet fördelas på 126 fyndposter. Dessa utgjordes av en trindyxa, kärnyxor, skrapor och spetsar.

Datering: tidig kustkultur? (Arkeologi i Sverige 1978).

RAÄ 133, Gömme 1:10

Boplatsen, som totalundersöktes, var belägen på mot SSO sluttande mark, SO om större bergområde, tidigare åkermark. Nivå ca 33 m ö h. Fyndmaterialet utgjordes av 349 fyndposter. Fyndmaterialet utgörs av limhamnsyxa, lihultsyxor, skrapor mm.

Datering: Lihultstradition.

RAÄ 136

Fyndplats för flinta, fornlämningen totalundersöktes.

2007-07-20

Stämplat:

Undersökning: Bohuslän, Marstrand, kv. Borgmästaren**Lst:s dnr:** 11.391-2860-80; 11.391-3266-80**Ansvarig institution:** RAÄ UV Väst**Eget dnr:** 5627/80**Ansvarig för undersökningen:** Leif Jonsson**Fynd:** Ja Nej **Ekonomiskt kartblad:** Stadskarta, Projekt Medeltidsstaden**Lägeskoordinater:**

Landskap	Bohuslän
Socken/Stad	Marstrand
Fornlämningsnummer	32:1
Fastighet/kvarter	Borgmästaren
Fornlämningstyp	Stadskulturlager och bebyggelse lämningar
Undersökningsår	1980
Typ av undersökning	Förundersökning och slutundersökning
Dokumentationsmaterial	Finns hos grävningsledaren Leif Jonsson
Materiallista bifogas	Nej
Fyndlista bifogas	Nej
Ekonomisk karta eller stads/kvarter skarta bifogas	Ja
Datering	1500–1900-tal
Resultaten har publicerats i: Arkeologi i Sverige 1980. Riksantikvarieämbetet, Stockholm. (se också: Hasselmo, M. 1980. Marstrand. Medeltidsstaden 22. Riksantikvarieämbetet och Statens Historiska Museer. Rapport. Stockholm.)	

2007-07-20

Sammanställt av, namn och datum

Janis Runcis

2007-07-20

Beskrivning (ex.: orsak till undersökningen, beskrivning av undersökningsområdet, undersökningens omfattning, sammanfattning av resultaten, fyndkategorier)

År 1980 genomfördes en arkeologisk förundersökning tätt följd av en slutundersökning inom kvarteret Borgmästaren i Marstrand, beläget på en ögrupp i sydvästra delen av Bohuslän. Ansvarig undersökningsledare var Leif Jonsson, Riksantikvarieämbetet UV Väst. Anledning till undersökningarna var att en ombyggnad av hotell Marstrand planerades och denna skulle beröra äldre kulturlager och bebyggelserester. Sådana kunde förväntas eftersom studier av äldre kart- och arkivmaterial angav att platsen varit bebyggd åtminstone senast under 1600-talets andra hälft och framåt i tiden. Tidigare lämningar kunde inte heller uteslutas då stadens uppkomst sannolikt kan föras ned till 1200-talet. Det äldsta belägget i dokumentariska källor om Marstrand som centralort är från 1200-talets slut. Landskapet Bohuslän tillhörde fram till 1658 Norge. I arkivmaterialet antyds också platsens betydelse för de äldre sillfiskeperioderna som var av stor vikt för kungamaktens inkomster och gynnade därigenom också stadens interna ekonomiska utveckling. Till denna bidrog också det strategiskt fördelaktiga läget och dess naturligt skyddade hamnläge med två inlopp. Utgrävningarna bedömdes också kunna lämna information om den successiva utbyggnaden och gaturegleringar i samband med dokumenterade bränder. Tilläggas kan att mycket få undersökningar har gjorts i staden Marstrand.

Förundersökningen, som innebar sökschaktsgrävning, gav för handen att det inom kvarteret fanns bevarade bebyggelserester från 1600-talet och till 1900-talets mitt. Kartstudierna anger dock att platsen varit obebyggd från andra hälften av 1700-talet fram till senare tid. Bebyggelseresterna överlagrades av ett brandlager, troligen från en större 1700-talsbrand. Under detta fanns också i områdets västra del ytterligare två brandlager. Den äldsta bebyggelsen från 1500-talet fanns i kvarterets nordvästra del men denna skulle inte komma att beröras av exploateringen. Fynden bestod av trärester från hus, skifferplattor till golvbeläggning, keramik, stengods, glas och ben. Resultaten sammanvägdes med arkivstudierna varvid två områden valdes ut för fortsatta arkeologiska fältinsatser. Dessa fokuserade på den östra delen av kvarteret, den del som vetter mot hamnen. Tidigare provborrningar hade visat att där kunde finnas rester bevarade av den gamla kajanläggningen. Den oregelbundna tomtindelning som avtecknade sig i kartmaterial från 1600-talet gav intryck av en organisk och ej reglerad tillväxt i kvarteret, vilket tolkades om ett ålderdomligt drag. Utgrävningen visade emellertid att utbyggnaden var relativt sen, möjligen från slutet av 1500-tal men med tyngdpunkten framför allt under påföljande sekel. Marktopografin med sina uppstickande bergknallar och mellanliggande sumpiga svackor sågs av utgrävarna som den bärande orsaken till den oregelbundna kvartersplanen. Fynd i massorna från utfyllningen visade att denna åtgärd avslutades tidigast under 1500-talets slut. Ledartefakterna till denna tolkning var tidstypiska trefotsgrytor av invändigt glaserat rödgods och tidsfästelsen stöddes sedan också av dendrokronologiska dateringen från en ekstubbe i fyllningsmassorna.

Den yta som undersöktes år 1980 omfattade en gårdsplan med kringliggande hus samt en gata. Bebyggelseresterna kunde härledas till mitten av 1600-tal. Två hus byggdes då på gårdens inre del. Ytterligare tre hus byggdes sedan i slutet av samma sekel längs gårdens södra och norra sidor och gårdsplanen stenlades vid två tillfällen samt tillslöts på sin västra sida. Dräneringsarbeten av de sumpiga partierna genomfördes också i samband med bebyggelsen. Inget som kunde bringa klarhet i gårdens funktion påträffades förutom smärre fiskeredskap som tyder på husbehovsfiske. Utöver detta hittades också keramik, kakel, glas, malstenar, kritpipor och matavfall. Hantverksspår saknades. Gården brann troligen ner år 1699 då större delen av södra Marstrand kom att ödeläggas. Gården byggdes inte upp på nytt men tomten användes som avstjälningsplats för brandmassor från stadens övriga delar. En stenlagd gång lades snett över tomtens norra del och ett enklare hus uppfördes i sydvästra hörnet.

Grävningarna återupptogs följande år, 1981 (se separat rapportsammanställning och kommentar).

2007-07-20

Stämplat:

Undersökning: Bohuslän, Marstrand, kv. Borgmästaren**Lst:s dnr:** 11.391-3101-81**Ansvarig institution:** RAÄ UV Väst**Eget dnr:** 5719/81**Ansvarig för undersökningen:** Leif Jonsson**Fynd:** Ja Nej **Ekonomiskt kartblad:** Stadskarta, Projekt Medeltidsstaden**Lägeskoordinater:**

Landskap	Bohuslän
Socken/Stad	Marstrand
Fornlämningsnummer	32:1
Fastighet/kvarter	Borgmästaren
Fornlämningstyp	Stadskulturlager och bebyggelse lämningar
Undersökningsår	1981
Typ av undersökning	Slutundersökning
Dokumentationsmaterial	Finns hos grävningsledaren Leif Jonsson
Materiallista bifogas	Nej
Fyndlista bifogas	Nej
Ekonomisk karta eller stads/kvarterskarta bifogas	Ja
Datering	1500–1700-tal
Resultaten har publicerats i: Arkeologi i Sverige 1981. Riksantikvarieämbetet, Stockholm.	
Sammanställt av, namn och datum Janis Runcis	

2007-07-20

Beskrivning (ex.: orsak till undersökningen, beskrivning av undersökningsområdet, undersökningens omfattning, sammanfattning av resultaten, fyndkategorier)

Denna undersökning är en fortsättning på den som utfördes föregående år inom kvarteret Borgmästaren i Marstarnd, Bohuslän. Anledning till denna åtgärd var att en pool-anläggning skulle byggas och därmed beröra ett område av kvarteret där äldre kartmaterial visar att äldre magasins- och sjöbodstomter funnits. Undersökningsområdet omfattade ca 50 kvadratmeter. Grävledare även detta år var Leif Jonsson, RAÄ UV Väst. Vid undersökningen påträffades en stenlagd gård från 1700-talet invid den gamla ägo gränsen. Fynden bestod av kritpipor, keramik, två järnknivar och en järnnål. Bland matavfallet påträffades ett stort fiskbensmaterial. Torsken dominerar i det i övrigt varierande materialet och styckningsmönstret visar att torkning av större fiskar skett på platsen.

Kommentar: Enligt uppgift av grävledaren är det sammanlagda materialet från undersökningarna 1980–1981 av stor betydelse för att närmare belysa tidiga urbaniseringsprocesser i Västsverige. Det är också för närvarande under bearbetning av personal från regionkontoret i Mölndal (UV Väst). Dokumentationsmaterialet finns hos grävledaren och ska inlämnas till ATA för förvaring. Fynden befinner sig för närvarande på UV Väst.